

UREDNIŠTVJ ZARJA je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., posiana in razglasi 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Stev. 252.

V Ljubljani, v torek dne 9. aprila 1912.

Leto II.

Poglej na Hrvaško!

Lopov in pustolovec, ki ga je poslal ustavolomni in krivoprisežni grof Khuen za krotitela nad hrvaški narod, je začel svoja zločinska nasilja s škandaloznim dekretom o tiskovnem pravu. Da se znebi neprijetne kontrole za svoja rokovništva in da zadušijo vsako svobodno besedo v časopisju, je s posebno ordonanco na glavo postavil hrvaški tiskovni zakon in naložil političnim dnevnikom kavcijo petih tisočev kron: če je v določenem roku list ne založi, ustavi komisarij pandurji brez parda na daljino izhajanje lista.

Človek ne bi verjel tej brutalni norosti in bi jo smatral za bolno pravljico blaznika, če je ne bi bral črno na belem v uradnem glasilu Khuenovega lila. Kaj hoče zagrebški hajduk s svojim nepostavim dekretom? Kaj kani malopridni rokovnjač z določbo o kavciji, ki bi je obraz vsem evropskim šegam in ki je inflamen trik iz Bachovih časov žalostnega spomina, Meščanski listov, ki imajo denarja kakor sena, ki jim teko bogati vrelci iz privatnih kapitalističnih fondov, s svojim podlim ukrepom ne zadene. Meščansko časopisje, ki stoji v službi tovarnarjev, rudniških baronov in veleposestev, klerikalno časopisje, ki je po hlevna dekla cerkve, kloštrov in farjev in ki se vsled tega takorekoč koplje v zlato, mu bo vrlo tiste tisočake v požrešne roke, pa bo afera zanje končana, šikana odpravljena!

Ost Cuvajeve odredbe je očitno naperjena zoper delavsko časopisje: delavstva se boji lopov, pred delavskim časopisjem ima slabo vest, ki vpeljuje pod firmo kraljevega komisarja strahovlado na Hrvaškem. Delavskemu tisku ni nikjer na svetu na rožicah poslano, povsod ima trde boje za vsakdanji obstanek; delavsko časopisje, ki neustrašeno brani delavske pravice in delavske koristi, ne zajema iz kapitalističnih in cerkvenih fondov — njegova podlaga je delavska zavednost in požrtvovalnost! Jasno je kakor beli dan, da je Khuenov rabelj s svojo odredbo nameraval zadaviti časopisje hrvaškega delavstva, ki je o lumpu govorilo, kakor lump zasluži.

Položaj hrvaškega socialističnega dnevnika, »Slobodne Riječi« je bil vsled Cuvajevega zakonolomstva nad vse opasen, in resno se je bilo bati, da izgubi hrvaško delavstvo svojega zvestega in pogumnega glasnika. Ampak Slavko Cuvaj od hrvaške je obračal, hrvaško delavstvo pa je obrnilo: lopov je delal račun brez krčmarja in si je nad zrelostjo in požrtvovalnostjo hrvaških delavcev pošteno polomil svoje zobe. Delavstvo na Hrvaškem, ki živi še v večjem pomanjkanju kot v ostalih deželah, je hitro spoznal nevarnost, ki preti njegovemu glasilu, občutilo je, kako težka bi bila izguba, če omeni »Slobodna Riječ«, pa je v treh, štirih dneh zbralo pettisoč kron za svoj dnevnik, prebrčilo nemarno komisarjevo nakano in prestreglo udarec, namenjen življenju »Slobodne Riječi«.

Ta sijajni dokaz zrelosti in požrtvovalnosti, ki ga je podalo hrvaško delavstvo in ki je z njim pokazalo, kako trezno umeva važnost delavskega dnevnega časopisja, zbija vsepovsod največje občudovanje. Za slovensko delavstvo pa mora biti požrtvovalno dejanje hrvaškega proletariata še prav posebno živ zglede, zdrav nauk in vzpodbujajoče bodilo. Naša čast zahteva, da ne zaostajamo za hrvaškim delavstvom v spoznanju velike važnosti delavskega

dnevnika in da ne zaostajamo za njim v živu požrtvovalnosti. Res je, da nimamo nad glavo take brutalne tiranije, ki tlačijo tovariše onkraj Sotle; ampak vse polno sovražnikov in ovir imamo tudi mi, ki delajo težave našemu dnevniku. Naročnina »Zarje« še danes ne pokriva ogromnih stroškov, ki jih zahteva izdajanje lista, in stranka daje velik del svojih dohodkov za dnevnik, vsled česar ne more drugih svojih važnih nalog izvrševati v obsegu, kakor je nujno potrebno in kakor je želeli. Dnevnik se mora vzdrževati sam in ne sme s svojimi potrebami niti najmanj ovirati stranke in izvrševalnega odbora v izpolnjevanju ostalega dela: to je kategorična zahteva: mirovati ne smemo, dokler tega ne dosežemo!

Zato pa je delo za »Zarjo« v sedanjem času naša prva naloga!

Čast slovenskega delavstva terja, da postane vsak pristaš socialno-demokratske stranke odjemalec njenega dnevnega glasila »Zarje«.

Čast velepa vsakemu slovenskemu delavcu, da prevzame vsaj eno obveznico »Zarje«; kdor si more prigrizati več — po petindvajset kron, kdor more žrtvovati najmanj — po deset kron.

V kratkem času svojega obstanka se je »Zarja« delavstvu močno priljubila; ampak ta ljubezen ne sme ostati mrtva, roditi mora živa dejanja! Vsak naročnik »Zarje« smatraj za svoj moralno dolžnost do lista, da mu pridobi vsaj enega novega odjemalca. Dolžnost ta ni težka: le nekaj resnobne in nekaj žive ljubezni je treba, pa jo vsak lahko izpolni.

Če vsak izvrši to skromno in malo dolžnost, zadobi »Zarja« trdno, granitno podlago, ki je ne omaja združenih naval njenih sovražnikov. Le čvrsto na delo! 1. maj je pred durmi, in veselejšega poročila 1. maja ne bi mogli sporočiti slovenskemu delavstvu in ne zanesljivejšega uspeha, nego da mu oznamimo, da se je število naročnikov podvojilo.

Poleg teh treh dolžnosti pa nam je še nekaj prav močno pri srcu: milijonski sklad za »Zarjo«. Milijonski sklad je zbirka slučajnih darov za naš dnevnik; tedenski izkazi tega sklada naj pokažejo svetu, da se slovensko delavstvo za svoje najizdatnejše orožje z vso dušo zanima in da v požrtvovalnosti, ki jo nalaga delavstvu njegov boj za osamosvojitve, prav nič ne zaostaja za delavstvom ostalih narodov.

»Poglej na Hrvaško!« — to nam mora biti vsem, prav vsem bodrilno geslo pri delu za našo »Zarjo«!

Khuenova kriza.

Dunaj, 8. aprila.

Položaj grofa Khuen Hedervarya se kljub spretno aranžirani tragikomediji predzadnjega tedna nedvomno ni zboljšal in v njegovi duši je vsekakor ostalo razočaranje. Kakor je znano, je ogrski ministrski predsednik v vprašanju resolucije retiriral, zakaj slovesno naglašanje, da teoretično vztraja na ogrskem nazoru o rezervistih, je praktično vendar le dekoracija, kakor je sploh dekorativni moment zelo priljubljen v ogrski politiki. Faktično je Khuen Hedervary žrtvoval resolucijo. Osebo mu to ni bilo težko, ker njegov demokratizem nikdar ni bil nič drugega kakor prazna beseda. Pa tudi za »narodno stranko dela« se mu ni bilo treba bati, da bi ne parirala povelju od zgoraj; stranka njegovih mamelikov je pač organizirana za

to, da podpirajo njegov obstanek in za njen opust ni bilo treba nobenega strašila. Ali kakor je bila resolucija sklenjena le zato, da bi Khuen pridobil Košutovo stranko za brambno reformo, tako je po fiasku z resolucijo potreboval kakšno sredstvo, s katerim bi vendar še nadalje priklenil Košutovce.

Danes se Khuen brani odgovornosti za povesi o nameravanem odstopu cesarjevu. Ali če se pomisli, da ni bilo na avdienci nobene priče razum vladarja in njega, tedaj ne najde normalen razum drugega kakor Khuen, ki bi bil mogel žurnalistom povedati ono istorijo. Obenem pa je Khuen edini, komur je mogla ta povesi koristiti. Njegov govor v parlamentu je sicer indirektno, ali zelo krepko potrjal, kar je pisalo časopisje in Tisza je dodal Khuenovemu potrdilu še svoje.

O namenu ne more biti nobenega dvoma. Ali bil je zopet fiasko in če ne bi bile Khuenove psihološke sposobnosti opesale, bi bil moral vedeti, da je njegov glavni namen nedosegljiv, ker ni mogel pričakovati od Košutovcev, da si sami zabodejo nož v trebuh.

Khuen je torej poražen. To dejstvo se ne spravi z nobenim dovptim in z nobeno pozo iz sveta. On lahko razpusti državni zbor in žuga, da bo to storil. Njegova glasila namigavajo, da se Justhova stranka boji razpusta. Ali končno so v tem vprašanju Justhovi vendar bolj kompetentni od Khuenovcev, in vse razmere kažejo na to, da nimajo Justhovi posebnega povoda za strah. Pa če bi ga tudi imeli, bi ga morali premagati, ker na noben način ne morejo zapustiti poti, po kateri so doslej korakali proti Khueni. Naj jim je razpust prijeten ali ne — sprejeti ga morajo.

Razpust pa ni za Khueni nikakršna zmaga. Zakaj brambne reforme tudi z njim ne prinese domov. Njegov položaj postaja od dne do dne bolj kritičen. Če pride do novih volitev, bodo izgledi brambne reforme, ki so že zdaj sila piškavi, še slabši, kajti obstrukcija se bo tudi v novi zbornici neizogibno pričela. In če je Khuen sedaj vse leto ni mogel premagati, bo potem, ko nastopi s svežimi silami in z novim ognjem, proti njej še slabšeji kakor doslej. Obstrukcija, ki se ne da pomendrat v dolgem času, se bo v kratkih tednih še manj poteptala. Potem pa nastane vprašanje, kako naj dobi Khuen Hedervary vsaj rekrute?

Odgodili so glavne nabore, ker so hoteli počakati, da bo brambna reforma sprejeta v obeh parlamentih in bi potem takoj asentirali povišano število rekrutov. Zanašali so se, da pojde s tem vprašanjem kakor z vsemi militarnimi zahtevami. Zdal pa so tako daleč, da niti normalni rekrutni kontingent ni zagotovljen. In s tem je Khuenov poraz dogan.

Iz Budimpešte prihajajo danes vesti, da se približuje nova Khuenova kriza. Pravijo, da vložil knalno po praznikih zopet svojo demisijsko. Mogoče, da je to samo kombinacija, ali vsekakor se ji mora priznati mnogo verjetnosti. Navedenim argumentom se je pridružila še hrvaška kriza, v kateri se je Khuen z imenovanjem kraljevskega komisarja silno preneglil, tako da je tudi rešitev te krize skoraj nemogoča brez njegovega odstopa. Ako se torej v kratkem ponovno demisijski grof Khuen Hedervarya, ne bo to nikakšno presenečenje. Rešitev pa ne bo v tem, če se izpremene samo imena. Razmere se ohranijo le tedaj, če pridejo drugačne politične ideje do veljave. Z avtokracijo ne gre nikjer več.

Auffenberg se poslavlja.

Dunaj, 8. aprila.

Z mestom vojnega ministra v Avstriji se je zgodila zanimiva izprememba. V vseh političnih preobratih je bil nekaj vojni minister — in poleg njega domobranski — najstalnija točka. Vlade so padale in se »rekonstruirale« — vojaški ministri pa so ostajali in prehajali iz kabineta v kabinet, ter so odstopali navadno šele tedaj, kadar so bili že po vseh šegah n zakonih zreli za penzijo. Zdal pa so začeli tudi taki gospodje padati: politični zapletljaji in politične spletakarje, ki so prej laže dosegli vsakega ministra, predsednika, kakor pa vojaškega ministra, so postale tudi njim nevarne. Lani je padel Schönaich, sledil mu je šef generalnega štaba Conrad pl. Hötendorff, zdaj pa je Auffenberg na vrsti. Schönaicha je zrušil vpliv od ene, Auffenberga podira vpliv z druge strani.

Današnje vesti zagotavljajo zelo krepko, da poda vojni minister v najkrajšem času, baje že v četrtek, svojo demisijsko. Obenem pripovedujejo, da general Auffenberg ne pojde v pokoli, temveč da bo odlikovan z drugim visokim vojaškim mestom. To pa ne odpravi dejstva, da se umakne mesta, na katero je bil postavljen po Schönaichovem padcu na željo onih, katerim je bil njegov predhodnik neprijeten. Auffenberg ne gre prostovoljno, temveč je prisiljen, da odide. Naj se pozneje zgodi z njim karkoli in naj bo njegova odškodnina kakršna koli — njegova demisijska je vendar padec. In čeprav zatrjujejo, da bo njegov naslednik Krobatin tudi zastopnik njegovih nazorov in idej, je Auffenberg odstop vendar politično poučen.

Demisijska vojnega ministra je posledica ogrske politike in koncesije, ki jo dobi grof Khuen Hedervary. Če imenovanje Auffenberga ni bilo na Ogrskem sprejeto z navdušenjem. Tam so smatral Schönaicha — če po pravici ali po krivici, je vseeno — za svojega prijatelja, in ko je padel, se jim je zdelo, da njim prizadej udarec. V ogrski delegaciji je imel njegov naslednik že lani težko stališče. Od tistega časa se je zgodilo marsikaj, kar je še poslabšalo njegovo stališče. Ko je prišel Khuen Hedervary s svojo resolucijo na Dunaj, hotel prinesiti predmet za veliko baharijo s seboj domu, je bil general Auffenberg tisti, ki mu je stopil na pot. Seveda je vprašanje, če je vojni minister delal v svojem imenu in na svoj račun, ali pa je imel koga za seboj, ki se ni hotel pokazati z odprtim vizirjem in je potreboval odgovornega zastopnika. Vidni nasprotnik ogrske resolucije je bil Auffenberg in proti njemu se je okrenila vsa madjarska jeza. Razmotrivanje, če je bila ogrska resolucija upravičena in pametna in če je bila Auffenbergova opozicija politično utemeljena in pravilna, spada na drugo mesto. Khuen Hedervary je gotovo pripisoval svoj neuspeh v prvi vrsti njemu. Razvidno je bilo to tudi v parlamentu, kjer je izjavil, da se avstrijski ministrski predsednik in skupni minister za zunanje zadeve nista vmešavala v ogrsko krizo. Tudi to je drugo vprašanje, če je ta trditve resnična ali ne. Ali zopet je dejstvo, da Auffenberga ni imenoval med onimi, ki niso vplivali na zadevo resolucije, in s tem je pravzaprav potrdil, da je vojni minister vplival proti madjarski zahtevi.

Konflikt med Auffenbergom in Khuenom se je na najmarkantnejše pokazal, ko je ogrsko oficijozno časopisje nastopilo proti vojnemu ministru. »Pester Lloyd« je objavil znano povesi, da je Auffenberg še kot brigadir izdelal načrt,

EMILE ZOLA:

Rim.

(Nadaljevanje.)

»Oj, pogledite, pogledite, dragi prijatelj... tam pri onem oknu, o katerem so mi rekli, da stanuje tam Sveti oče... ali ne vidite tam bele nepremične postave?«

»Mladji mož se je nasmeljal.
»To mora biti Sveti oče sam. Vaša želja, da bi ga videli, je tako močna, da ga je zarotila pred Vaše obličje.«

»Zagotavljam Vam, tam za šipami stoji povsem bela postava, ki naju gleda.«

Narcisse, ki je bil zelo gladen, je jedel in se dalje šalil. Naenkrat pa je dejal:

»No, dragi moj, če naju gleda papež, tedaj je čas, da se zopet pobaviva z njim... Obljubil sem Vam, da Vam povem, kako je v oni strašni finančni krizi izgubil milijone Petrove dedščine. Pravkar ste videli razvaline, in obisk novega okraja na Prati del Castello bi bil nepopoln, če ga ne bi zaključila ta povesi.«

Začel je pripovedovati, ne da bi pri tem izpustil le en grizljaj. Po smrti Pija IX. je Petrova dedščina presegala dvajset milijonov. Kardinal Antonelli, ki je špekuliral in delal splošno dobro kupčije, je nalagal ta denar dolgo deloma pri Rothschildu, deloma ga pa puščal v rokah raznih nuncijev, ki so imeli nalog, da poskrbe v inozemstvu za dobičkonosno porabo. Ali po smrti kardinala Antonellija je zahteval kardinal Simeoni, ki je prišel na njegovo mesto, denar od nunciatov, da ga naloži v Rimu. Tisti čas, takoj po svojem vstopu, je določil Lev XIII. posebno kardinalsko komisijo za upravo dedščine. Monsinjur Folchi je bil imenovan za tajnika. Ta prelat, ki je dvajset let igral znatno vlogo, je bil sin uradnika papežev pisarne Daterije, ki je po svoji smrti zapustil s ponesrečenimi podletji pridobil milijon. Monsinjur Folchi je bil, kar se tiče kupčijskih sposobnosti, pravi sin

svojega očeta ter se je izkazal za finančnika prvega reda, vsled česar mu je komisija polagoma izročila vso oblast, da je lahko ravnal povsem po svoji preudarnosti, pa se je zadovoljevala s tem, da je na sejal odobraval poročila, ki jih je predlagal. Dedščina ni prinašala več kakor milijon na leto, in ker je znašal proračun izdatkov sedem milijonov, ko je treba ostalih šest poiskati drugod. Papež je dal torej monsinjoru Folchiju vsako leto tri milijone iz Petrovega vinarja, in prelat je storil v dvajsetih letih svoje uprave čudež, da jih je podvojil. Lahko se je torej gospodarilo po proračunu, ne da bi se bilo treba dotakniti dedščine. Tako je dosegel prvi čas znaten dobiček z igr v rimskih zemljiščih. Jemal je delnice vseh novih podjetij, igral na mline, omniibuse, vodovode, ne glede na aziotat, katero je vodil sporazumno s katoliško Banko di Roma. Papež se je čudil tej spretnosti. Dolej je tudi sam špekuliral s posredovanjem nekakega zaupnika po imenu Sterbinija; zdaj ga je odpustil in naložil monsinjoru Folchiju, naj dela z njegovim denarjem, ker je znal tako čudovito delati z denarjem Svete stolice. To je bil čas, ko je bil prelat v največji milosti, ko je stal na vrhuncu vsega močnega. Potem so prišli hudi dnevi. Tla so že pokala, in kakor v hudi uri se je vse podrl z gromom in treskanjem. Na nesrečo se je spustil Lev XIII. v to, da je posojal velike svote od igralske strasti pograbljenim, v zemljiške in stavbinske kupčije zapletenim rimskim knezom, katerim je zdaj manjkalo denarja. Dajali so mu za jamstvo delnice, tako ni imel papež, ko je prišel polom, nič drugega v rokah kakor krpe papirja. Po drugi strani je bila še zelo umazana reč: Poizkusili so ustanoviti v Parizu banko, da bi med pobožnimi aristokrati Francije razpečevali obligacije, katerih ni bilo mogoče oddati v Italiji; da bi jih privabili, so pravili, da je papež udeležen, in najhujše je bilo zares, da je pri tej kupčiji izgubil tri milijone. Skratka, položaj je bil tem kritičnejši, ker je po-

lagoma vtaknil milijone, ki jih je mel na razpolaganje, v strašno azijsko partijo, ki se je igrala v Rimu pod okni njegovega Vatikana. Gotovo so ga zapeljali veliki dobitki, morda pa tudi upanje, da pridobi z denarjem to mesto, ki mu je bilo s silo vzeto. Vso odgovornost je nosil sam, zakaj monsinjur Folchi se nikoli ni upal spuščati v važno kupčijo, ne da bi se posvetotal z njim. Vse svoje pohlepnosti po dobičku in mravno višje želje, da bi podal cerkvi moderno vsega močnejšo velekapitala, je bil sam pravi povzročitelj nesreče. Ali kakor se pač godi, je bil prelat prva žrtev. Bil je gospodovalnega značaja in malo prikupljiv; kardinali v komisiji ga niso imeli radi, in seje so se jim zdele nepotrebne, ker je ravnal kot neomejen gospodar in se je komisija le zato sestajala, da je odločevala, kar je blagovolil javljati o svojih podjetjih. Ko je prišlo do katastrofe, so napravili zarjoto: kardinali so preplašili papeža z zlovesčimi govoricami, ki so se raznašale in so potem prisilili monsinjora Folchija, da je položil račune. Položaj je bil jako slab; ni se bilo mogoče izogniti velikim izgubam. Tako je prišel v nemilost in odsilhal je zaman prosil za avdienco pri Levu XIII.; ta se je v dno trdovratno branil in ga ni sprejel, kakor da ga je hotel kaznovati za skupno napako po dobičku, ki je bila zaslepla oba. Ali monsinjur Folchi se ni nikoli pritoževal; zelo pobožen je, zelo podložen, vklanja nja se n varuje svoje tajnosti. Nihče ne more natančno povedati, koliko milijonov je pustila Petrova dedščina v tej zmedbi v igralnico izpremenjenega Rima; dočim priznavajo eni deset milijonov, govore drugo o tridesetih. Lahko se vermaje, da je izguba znašala okrog petnajst milijonov.

Po rebercih z rajskimi jabolki je natak prinesel ocvrto pišče.

»O, povedal sem vam že,« je dovršil Narcisse, »da so zamašili luknjo z znatnimi svotami, ki jih daje Petrov vinar. Če papež sam

ve, koliko znaša in le on odločuje kako se ima porabiti... Ali čisto prav ima dragi moj! Vraga, človek mora korakati s časom.«

Pierrei je poslušal z naraščajočim začudenjem, s katerim se je primešala nekaka plašnost in žalost. Vse to je bilo pač povsem naravno celo opravičeno, ali v svojih sanjah o pastrju duš, k stoluje visoko gori, oddaljen od vsake posvetne skrbi, ne bi bil nikoli mislil, da je mogoče kaj takega. Kaj, papež, duhovni oče revežev in trpinov, je špekuliral z zemljišči in z borznimi papirji! Naslednik apostelnog, veliki duhovnik Krista, Jezusa evangelijskega, božanskega prijatelja siromakov je igral, nalagal denar pri židovskih bankirjih, tlačil obresti do denarja, čimveč je bilo mogoče! In pa kakšno bolešno nasprotje: Tam gori v vatikanskih sobah v globočini kakšne molčeče škrinje toliko milijonov — toliko milijonov, ki so plodonosno delali, ki so se neprenehoma nalagali in prekladali, da bi čim več nesli, ki so se valili, kakor zlata jajca, s strastno skopuško neznostjo! A čisto blizu, tam doli odurne, nedogotovljene stavbe novega okraja, toliko bede, toliko revežev, ki umirajo od lakote v svoj nesnagi, matere, ki nimajo mleka za svoje dojenčke, možje, ki jih pomanjkanje dela sila brezposelnosti stardi, k se mučijo, kakor tovarna živina, pa jih pobijejo, kadar niso več za rabo! O Bog usmiljenja Bog ljubezni, ali je to mogoče? Seveda ima cerkev gnotne potrebe; brez denarja ne more živeti, in morda velepolitična je misel, pridobiti ji zaklad, da se more zmagovito bojevati s svojimi nasprotniki. Ali kako to žali, kako to onesnažuje! Cerkev se spuša dol z višav svojega božanskega kraljevskega dostojanstva in ni nič drugega kakor stranka, ogromna mednarodna družba ustvarjena le v ta namen, da osvoja in da poseduje svet!

Začetek lastne produkcije je s tem storjen!
Naloga slovenskega zavednega delavstva pa je, da se zave svojih dolžnosti, ki jih ima napramsebi in napram razvoju lastnega boja za osamosvojo na gospodarskem polju! Vsak dobi pospešitelj zdravega napredka. Zlasti ljubljanski in okoliški konzumenti so sedaj postavljeni pred jasno vprašanje: ali so zreli za delo v zmišlju socialističnih idej, ali so še v krempljih buržvaznih teženj? Socialisti demokratov v Ljub-

bjuje njegove prihranjene tolarje, ta naj pride semkaj. Kdor hoče odelbiti hijene raznih posredovalnic za delo, naj pride semkaj. Kdor ima hčere v primerni starosti, ki bi bile potrebno blago na svetovni razstavi, naj pride semkaj. Komur se zdi zabavno spati s 300 do 400 ljudmi v umazanih, zoper ogenj prav nič varnih barakah, kdor hoče žreti obele po 5 in 10 centov, naj pride semkaj. Kdor želi, da mu policija razbije glavo, kakor se je že zgodilo dakland-skim sodrugom v lastnem domu, naj pride semkaj! Ne verujem, da bi imel kak delavec veselje odzvati se temu »prijaznemu vabilu«.

— **Kdo laže in obrekuje?** Sobotni »Slovenec« je priobčil dolgovestno pisanje o krščanstvu in socialni demokraciji. Med drugim se je vrli katoliški spisovatelj tega članka čistohladnokrvno in brez očitkov vesti povzpел do trditve, da se bori socialna demokracija z lažjo in obrekovanjem. Naši slovenski klerikalci sploh kujejo zadnje čase jako nečedno in gnusno orožje proti socialni demokraciji. Prva je začela razbijati v svoji lažnjivi kovačnici »Gorica« s pamfletom v podlistku. »Gorica« tudi še nadalje kuje lažnjivo orožje. V zadnji številki je za praznik vsajenja zagrešla gnusno hienstvo nad ponesrečenim sodrugom Silbererjem, prav po zgledu koruptne dunajske kršč. - socialne klike. Kadar bodo torej naši katoličani pisali o laži in obrekovanju, naj le primejo sebe prav koronirano za nos.

— **Delavski cigaretni papirčki.** Glavni odbor hrvaške socialno-demokratske stranke je sklenil z neko zagrebško firmo za cigaretno papirčke in stročnice dogovor, vsled katere izda za delavsko ljudstvo posebne cigaretno papirčke pod imenom »Luč«. Papirčki bodo najboljše kakovosti in okusno opremljeni: eni v obliki »Otomana«, drugi v obliki »Redly«. Od izkupička dobi delavsko časopisje 5 odstotkov. Kakor slišimo, se dogovarja tudi izvrševalni odbor naše stranke za izdajo delavskih cigaretnih papirčkov in še nekaterih drugih predmetov vsakdanje porabe in upamo, da bomo slovenskemu delavstvu lahko v najkrajšem času sporočili veselo novico, za katero vlada že sedaj najživahnejše zanimanje.

— **Liberalni ribarji.** Iz Zagorja ob Savi nam pišejo: Odkar je pokazal znani Čobalov proces zagorski liberalizem v vsej nečedni luči, je naša publika narodnjakarija molčala. Nekateri je bilo sram, nekateri pa so se bali, da bi se vboče vsa stvar zanje ne iztekla tako ugodno kakor se je takrat s pomočjo slavnatega moža. Od tedaj je minilo precej časa in medtem se je zagorski liberalizem zopet osvoobil mučnega čuvstva sramu in politiki, pa se zopet pripravlja, da prične uganjati politično nedostojnost na debelo. Zakaj infamnost brez primere je, da grdi liberalni dopisun, ki se je hinavsko skril pod firmo »opozicionalcev jugoslovanskih socialnodemokratskih voditeljev«, v sobotnem »Slov. Narodu« zaupnike, češ da bi lahko bili ob sedanjem gibanju več dosegli, ako bi delali tako in tako. Zakaj pa se liberalni velemodrijan ni oglasil s svojo modrostjo tedaj, ko je bilo po njega mnenju še čas za to, ako je vedel za boljšo pot? Brezprimerna zabost alj pa brezmejna zlobnost je tudi, ko z božjo hčerko resnico skregani dopisnik namigava, kakor da bi bil predlagal doseženo petodstotno izboljšanje sodrug Čobal trboveljski premogokopni družbi in kakor da bi samo od sodruga Čobala odvisno, koliko bo družba dala. To namigovanje je tako donebena budalost, da liberalnemu dopisniku gotovo ne uidejo nebesa po znanem svetopisemskem reku, da pridejo ubogi na duhu v nebeški raj. Prav tako velika alj pa še večja bedastoča je trditev o tisočakah dividendah, ki jo dopisnik v svoji bujni omejenosti prisloja sodrugu Čobalu. Ali misli modra glava, da se v zagorskem konsumu kar neomejeno gospodari z denarjem in da nimajo vanj vpogleda odborniki? Liberalna gospoda hoče ribariti v kalnem, pa misli, da bo pod krinko nekakšnih »opozicionalcev« zasejala razdor med organizirano zagorsko delavstvo. Ampak liberalna nakana je prepozorna, da bi je ne spoznali na prvi hip. Ako imajo naši sodrugi med sabo katerekoli zadeve, jih bodo uredili brez liberalne pomoči. In razen tega se dobro zavedajo, da je prepad med buržvazijo in proletariatom nepremosten; zato jih mora navdati samo s pomilovanjem liberalne naivnosti, ako narodnjaški »opozicionalci« moleduje slovensko buržvazijsko glasilo »Slov. Narod«, da smejo rudarji priobčevati vanj svoja strokovna in socialna poročila. Nesramna potvora resnice pa je, ako dopisnik »Slov. Naroda« piše, da je sodrug Kocmur na zadnjem shodu nekaj namigaval, kakor da bi ne bilo varno pisati »Zarji« o naših zadevah. Sodrugi Kocmur je govoril o pismih na neko privatno osebo, ne pa na uredništvo »Zarje«. Taka je torej tvoja poštenost, liberalni ribar! Ampak zastoni se potiš, zakaj preočitna je tvoja zlobnost in tudi — preneumna, da bi ji nasledili zavedni delavci.

— **Pri koncertu »Pevske zveze za Ljubljano in okolico«** se bodo izvajale sledeče skladbe: 1. K. M. Weber: Oberon, uvertura za veliki orkester, izvaja »Slovenska Filharmonija« pod vodstvom kapelnika g. Petra Teplya. 2. a) St. Mokranjac: Srbske narodne pesmi, II. šopek, mešan zbor; b) Emil Adamič: Bela breza se zdramila, mešan zbor. poje pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« Pevovodja g. Zorko Pevlovec. 3. Anton Sajovic: a) Serenada; b) Hi! pesmi za tenor s spremljevanjem orkestra poje g. dr. P. Kozina. 4. A. Dvofak: Slovenski pleš št. 1 izvaja orkester »Slovenske Filharmonije« pod vodstvom kapelnika g. P. Teplya. 5. a) Emil Adamič: Franica, moški zbor; b) Anton Foerster: Spak, moški zbor, poje pevsko društvo »Slavec«. Pevovodja g. L. Pahor.

— **Pogreb profesorja dr. Cerka.** V nedeljo popoldne so največštnost pokopali plemen naših gora profesorja dr. Cerka. Truplo so pripeljali na vozu iz Zirovnice v Ljubljano in že v Kranju je spremljala s cveticami ozaljšan mrtvaški voz velika množica ljudi skozi mesto, da izkaže pokojniku poslednjo čast. V Ljubljani se je zbrala k pogrebu tisočglava

množica ljudi, da spremi nesrečno žrtev planin k večnemu počitku. Spreveda se je udeležilo poleg nesrečne rodbine veliko I. drž. gimnazije, vsi profesorski zbori ljubljanskih srednjih šol. Tj. za rodbino je stopala šestorica dijakov-soizletnikov in učitelj Knaver, ki jim je katastrofa izpred oči ugrabila nesrečnega tovariša na izletu. Od soizletnikov se ni mogel udeležiti pogreba le Zdenko Kunc, ki leži z zlomljeno nogo doma v postelji.

— **Smrtna nezgoda v Gruberjevem prekopu.** V petek popoldne so pogrešili gospodično Ivanka Novakovo, po domače Lozarjevo iz Štepanje vasi. Trgala je cvetlice ob Gruberjevem prekopu nad izlivom v Ljubljano, pa ji je spodrsnilo, padla v vodo in utonila. Narasla Ljubljana je vzela truplo seboj in ga doslej še niso našli. Njen sorodnik je ponudil veliko nagrado onemu, ki najde truplo nesrečnice. — Gruberjev kanal, odkar ga regulirajo je nevarna človeška past, na katero smo že večkrat in še prav pred kratkim opozarjali. Strm in nič zavarovan breg in pod njim mlake vode, ki so večinoma dovolj globoke, da zaduše od globokega padca omotenega in pobitega ponesrečenca. Malomarnost in brezbržnost stavbenega vodstva in policijske oblasti je zares velikanška, da čakajo, da jim smrtna nezgoda dokaže nevarnost naprave. Radovedni smo, kdaj se zganejo poklicani faktorji pod vtiskom te nesreče.

— **Nogometna tekma.** Na tivolskem travniku je bila včeraj popoldne ob veliki udeležbi občinstva prva letošnja nogometna tekma med ljubljanskim klubom Hermes in goriško Jugoslavijo. Zmago je odneslo goriško moštvo s 3 točkami proti 1 ljubljanski. Občinstvo je z zanimanjem zasledovalo igro; menda pa je bil ta nastop vendar nekoliko prezgodaj pripravljen, ker je bilo moštvo na obeh straneh videti še nezadostno trenirano. Tudi sestava zlasti ljubljanske partije ni bila prav enakovredna. Kakor je bilo videti, so se pa gledalci v celoti precej dobro bavali.

— **Nesreča.** Andreja Azmana, brata Josipa Azmana, nadučitelja na Breznici, je udaril mladi konj, katerega je učil voziti, v trebuh tako silno, da je ponesrečenec že čez nekaj ur umrl. — Najstarejši njegov brat Fr. Azman pa je padel oktobra lanskega leta v vodnjak, iz katerega so ga potegnili mrtvega čez nekaj ur.

— **Elektrokinematograf »Ideal«.** Spored za tork 9., sredo 10. in četrtek 11. aprila 1912: prvovrsten spored učinkovitosti: 1. »Dolina Čevruse« (Potovalna slika) 1. »Ceta Neptun« (Slika) 2. »Jesenski čari« (Krasen, koloriran naraven posnetek) 4. Moric in okarina« (Velikomično; igra Prince) 5. »V globlji propada« (Drama učinkovitosti). — Samo popoldne. 6. »Klic po življenjski sreči« (1100 m dolg umetniški film Nordiskfilm Co. Krasne slike. Učinkovito). — Samo zvečer. 7. »Mirko, brzostlikar« (Velekomično. Igra 6letni Mirko)

Štajersko

— **Trbovlje.** V četrtek 11. t. m. zvečer bo v Delavskem domu važna diskusija. Rudarji, udeležite se je mnogoštevilno!

— **Izredna rudarska konferenca.** Včeraj na velikonočni ponedeljek je bila v trboveljskem Delavskem domu izredna konferenca organizacij južnega okrožja, zastopanih v Uniji rudarjev avstrijskih. Konference se je udeležilo 25 delegatov, štirje člani revirnega odbora, tajnik sodrug Tokan, zastopnik Unije sodrug Elbert, urednik »Rudarja« sodrug Peterlin in upravnik sodrug Sitter, strokovno komisijo iz Ljubljane je zastopal sodrug Mlinar. Razentega sta bila navzočna dva sodruga iz Velenj kot gosti. V predsedstvo so bili izvoljeni sodrugi Stravs, Filipič in Malovrh. Na predlog sodruga Tokana je konferenca soglasno obsodila gnusni napad v sobotnem »Slov. Narodu« na delavske zaupnike, češ da bi bili lahko več dosegli. Tajnikovo poročilo je podal sodrug Tokan. Organizacijske razmere niso zadovoljive, zato je treba iti odločno na novo delo. Snujejo se nove organizacije, zlasti je važna ustanovitev organizacije v Siveriču in Velušču v Dalmaciji. Stare organizacije pa se morajo še ojačiti. Tajniško poročilo se je sprejelo soglasno. O organizaciji in taktiki je obširno poročal sodrug Čobal. Na njegov predlog se je sklenilo uvesti lišno pobiranje prispevkov. Omenjalo se je tudi, da je izdal dr. Benkovič demagoški letak, kjer se laže, kako je delal za rudarje, dasi je delal predvsem za podjetniške koristi. Konferenca je sklenila, da se izda protiletak, ki bo pokazal dr. Benkovičevo demagogijo v pravi luči. Pri tretji točki »Tisk« je pozival sodrug Sitter delegate, da podpirajo »Rudarja« z rednim naročanjem, plačevanjem in poročanjem. Pri zadnji točki »Slučajnosti« je opisoval sodrug Radomiljak iz Siveriča v Dalmaciji neznosne razmere v ondnotnem rudniku. Ravnateljstvo zapodi stare delavce po svetu, kadar bi imeli dobiti pokojnino, samo da jih oropa te pravice. Na predlog sodruga Stravs se je izrekla konferenca solidarno s siveričskimi sodrugi, obsodila je podjetniško brezobzirnost in pozvala siveričske rudarje, da se organizirajo; obenem je sklenilo, da se store takoj potrebni koraki, ki končajo te škandalozne razmere. Sodrugi Čobal je opozarjal, da se volijo lahko v bratovskoskladnično razsodišča tudi nerudarji, kar je velike važnosti, ker se na ta način lahko izvolijo osebe, ki dovolj poznajo zakon in pravila intorej uspešno zastopala rudarske koristi. Konferenca je vzela Čobalova izvajanja soglasno na znanje, nakar je sodrug Stravs zaključil konferenco po peturnem zborovanju ob pol 4. popoldne.

— **Železniška nesreča v Praški.** Na Pragerskem je te dni vstopila žena železničarja delavca Ivana Pezdíček v napačen vlak. Ko se je vlak že pomikal, je spoznala, da se je v vlak vstopila in padla na tla. Pri padcu je dobila težke poškodbe in so jo z rešilnim vozom odpeljali v bolnišnico.

— **Požar na Cvenu.** Dne 31. marca ponoči je pričelo goreti v skednju posestnika Ant. Trojnarja na Cvenu. V trenutku je bila cela hiša v ognju. Dasi so domači požarni brambovci sturili, kar so mogli, je vendar ogenj uničil tudi gospodarsko poslopje posestnika Kukola in de-

loma poškodoval Škrobarjeva poslopja. Škoda je velika, ker je zgorelo veliko sena, gospodarskega orodja in več svinj.

— **Samomor vojaka.** Iz Brucka ob Muri poročajo: Pri 3. tirolskem lovskem polku službujoči pomorščak Karl Cerovac, ki je tu na dopustu, si je v četrtek pognal kroglo v srce. Umrli je po dveh urah. Cerovac je bil sin bogatega veletržca za vinom, Antona Cerovca. Vzrok samomora je neznan.

Koroško.

— **Stanovanjska mlizerija.** Zaradi odpovedi stanovanja se je poskusila zastrupiti v Beljaku 32letna žena krojaškega mojstra Terezija Fink. Izpila je precej octove kisline, tako da so jo morali prepeljati z rešilnim vozom v bolnišnico.

Goriško.

— **Pošta v Št. Andrežu.** Slednjič dobimo tudi v Št. Andrežu svoj poštni urad. Razpisano je mesto poštnega odpravnika pri novo ustanovljenem c. kr. poštnem uradu v Št. Andrežu pri Gorici. Sedanji letni pavšal za lokalno dostavljanje poštinih pošiljatev znaša 504 K. Prošnje je oddati tekem treh tednov na pošto in brzojavno ravnateljstvo v Trstu.

— **Mesar-sodnik.** Na Goriškem se je dogodila naslednja kratkočasna zgodba: Peljala sta se dva mesarja v vas po živino za mesnico. Vozil se je z njima tudi posestnik, ki je v tisti vasi nameraval kupiti kravico. V dotični vasi so se ustavili v gostilni in pustili voz na dvorišču. Mesarja sta se nato krenila v vas po svojem poslu. Kar se spomni en mesar, da je pustil v vozu pet četrk kg teletine, ki jo je vzel s seboj, da bodo imeli kosilo. Poskočji nazaj v gostilno in naroči gostilničarju, naj vzame teletino in naj jo napravi za kosilo. Potem sta se zopet odstranila mesarja. Kako sta pa bila začudena, ko jim je pri vrnitvi gostilničar naznanil, da ni našel teletine v vozu. No pa eden mesarjev se je hitro spomnil, da mora biti teletina pri posestniku, ki se je z njima peljal, ker je vedel le on za teletino. Koj so ga prišli in en mesar se je povselp do sodnika. Ukazal je gostilničarju, naj preišče posestnika in res, našel je vso teletino pri posestniku. Ker se je pa mesarju najbrže zdelo poslovanje sodišče prepočasno, sedel je sam na sodni stolec in narekoval sledečo obsodbo posestniku, ki se je z njim pripeljal: 20 K globe, ker je preiskal mesarjev voz, drugemu mesarju poravnava škodo za ukradenih pet četrk kg teletine 20 K, gostilničar dobi odškodnino 20 K za izgubljeni čas pri preiskovanju, 20 K občni za uboge in za one, ki so pasli pri celem prizoru svojo radovednost, je moral posestnik plačati 10 litrov »vipavca«. Vsega skupaj je torej moral revež plačati 88 K 80 vin. za pet četrk kg teletine. Revež si ni znal drugače pomagati, kot da je koj kazen nastopil in plačal. Toda zdi se, da bo govoril o tej stvari drug sodnik — tak namreč, ki je za sodnika v resnici študiral.

Trst.

— **Politični odbor jugoslov. socialno dem. stranke** v Trstu ima v sredo 10. t. m. v »Delavskem domu« ul. Madonna 15, II. nadst. svojo redno in važno sejo. Odborniki so naprošeni, da se je udeleže polnoštevilno.

Narodnjaško farizejstvo.

Trst, 7. aprila.

Organizacija tržaških zizibambul je imela smolo, da so ji bili pri krstu za botre razni z oderuški afera mi onesnaženi advokati, ki imajo odprto srce za visoke dividende in težke profite, ki pa imajo gluha ušesa za delavske zahteve. Ti gospodje mislijo, da hlapec ostani hlapec do sodnega dne, pa so imeli s svojo žolto organizacijo namen, da razbijejo delavsko sloglo in da obdrže pogrezojočo se svojo politično moč in veljavo. Zvesti temu plemenitemu namenu so začeli krumiriti pri težakih in so v teku treh let srečno dospeli od težakov do zidarjev. Kakor se jim je bilo satansko delo pri prvih posrečilo — težaki ga še danes bridko občutijo na svoji koži — tako so jo polomili pri poslednjih.

Danes navajamo en uspeh rokovnjaškega dela. V mislih imamo drž. železnice, in prav posebno še glavna skladišča. Ne da bi imeli tam kdovekak moči ali članov. Ampak za razdiranje ni treba posebne moči in zadošča prav kmalu izdatna porcija satanske zlobe. Dokler je bil za ravnatelja dvorni svetnik Minas (ki delavcem gotovo ni na srce prirastel), so narodnjaki danzadnem zabavljali čezenj, češ, da ni Slovenec. Minas je odšel v pokoj. Za njim je prišel gosp. Matteusche (čitaj in izg.: Matvez), ki je rodom Kranjec in celo slovensko govori. Če je tudi narodnjak, nam ni znano, vemo le, da ga je »Edinost« ob njegovem prihodu navdušeno pozdravljala in da je videla v njem moč, ki napravi red.

Delavstvu je bila hvala »Edinosti« takoj sumljiva in si od te narodnjaške pridobitve ni obetalo nič dobrega. Delavski sum je bil opravičen. Predaleč bi nas zapeljalo, če bi hoteli naštet vse, kar je g. Matteusche delavcem hudega storil v kratkem času svojega poslovanja. In zato se omejujemo zgolj na naslednji slučaj, ki srce tega moža čisto dovolj osvetljuje.

Na glavnem carinskem uradu je večje število uradnih slug od glavnega skladišča. Ti so že del časa uživali za čezurno delo doklade, ki so tvorile velik del njih dohodkov. Hodili so po dve uri zjutraj prej na službo in zvečer so garali do 7.; zato so dobivali po 8 do 12 kron na teden, kar gotovo ob sedanjih draginjah za obilno delo čez čas ni bilo nič nad mero. Večina njih je oboževala dr. Rybafa na vse pretege in ga poveljevala. Od narodnjakov poklicani in hvaljeni ravnatelj pa je tem siromakom z eno potezo odvzel, kar so doslej smatrali za svojo dobro pravico, mahoma jim je odtegnil po 8 do 12 kron na teden, ne da bi jim odvzel njih delo.

Ali bodo narodnjaški farizeji še naprej hvalili ravnatelja, ki dela red; ali se bodo še naprej hlinili delavstvu, da so mu dobri prijatelji? Nedvomno! B.

Delavsko gibanje.

— **Krojaška stavka v Splitu.** V Splitu so krojači včeraj vstopili v stavko, vsled česar je Split za krojače zaprt.

Pošljite naročnino, če je še niste!

Lurška pravljica.

Spisal dr. Rouby, ravnatelj blaznice v Alžirju. (Dalje.)

Izven vsakega dvoma je ugotovljena ekstaza Bernardeta. Ima tudi vseh šest glavnih znakov. Dokaze za to trditev mi dajo isti katoliški avtorji.

1. Ali je izgubila Bernardeta več ali manj vsak občutek za zunanji svet s tem, da je prenehala njeno čustvovanje, in sta bila odvedala vid in sluh? Da, izvršil se je popoln preobrat njenih občutkov.

O tem čitamo v navedenih delih:

Nekoga dne sta prišla policijski komisar in neki orožnik k jami, da bi opazovala dogodek med ekstazo. Nalašč sta se vstopila pred Bernardeto, stala sta torej med njo in njeno prikaznijo. Deklica ju ni videla, ni občutila njune navzočnosti. Skozi telesi obeh uradnikov se je naslajala ob pogledu na Devico. To tudi ni nič čudnega, ker podoba je bila, seve, da ne v jami, pač v možganih deklke.

Da so bili njeni občutki v resnici popolnoma topi, vidimo iz dejstva, da ji je nekoč ožgal plamen sveče, katero je držala v roki, prste, a izrazila ni nobene bolečine. Henri Lasserre in mgr. de Segur pa vidita v tem takoj čudež. A motita se, ker je brezčutnost utemeljena: neobčutljivost bolečin (analgezija) pri histeričnih osebah je predmet razmotrivanja v vsaki psihiatrični učni knjigi. Čudež bi bil, ako bi ne dobila deklka na roki nobenih opeklin prve ali pa druge stopnje. A o tem ne govorimo. In prav bi to bilo zanimivo izvedeti. Zgodí se, da padejo epileptiki in histerične osebe ob času svojih napadov v ogenj, in da dobe pri tem grozne rane, katerih pa ne občutijo v takih momentih.

2. Ali koncentrira Bernardeta svojo pozornost na en sam predmet?

Tako čezmerno pozornost sem omenil pri krizah Marije Alacoque in sv. Terezije. Opaža se pa tudi pri histeričnih, tudi Bernardeta jo ima.

Henri Lasserre piše: »Deklica je bila popolnoma v se zatopljena. Vse moči njenega bitja so se oklepale prikazni. Prav nič, kar koli se je godilo okoli nje, ni moglo odvrniti njene pozornosti.«

3. Ali se opaža pri Bernardeti zamaknjeno, namreč, izpremembo izraza v obličju in držanju telesa, da žari nje obraz v neizrečni sreči in da ostanejo njeni udje v prvotnem položaju?

Ekstatični izpremene v času krinke svojo fiziognomijo tako, da postanejo najnavadnejši obrazi vsled ekstacije in vsled občutene sreče vprav angelsko lepi.

Tudi to izpremembo vidimo pri Bernardeti.

Neki očividec, davkar Estrade iz Lurda pripoveduje: »Vsled hipne in popolne izpremembe ni bila Bernardeta več Bernardeta. Bil je to nebeški angel, katerega je navdajalo brezmejno blaženstvo. Popolnoma drugačen obraz je imela: drug duh, drug izraz, druga duša so odsevali iz njega. Oči so bile široko razprte, skoraj nepremične.« Nasmehnila se je nevidnemu bitju, kar je prav posebno povdralo idejo ekstaze in blaženosti. »Prisluškovala je z izrazom neizmernega občudovanja, ki se je spajalo z brezmejno ljubeznijo in najslačjšo blaženostjo. Opazil sem tudi, da od časa do časa ni niti dihala več.«

»Mat in vsi navzoči so zapazili, kako je postal, njen sicer tak miren obraz, ves svetel in ožarjen. Celó je zablistelo, vse poteze so postale plemenitejše, nekaj nebeškega je odsevalo iz njih.«

Henri Lasserre piše: »Obličje zamaknjene je postalo hipno svetlo, blaženo, bleščeče, ožarjeno od nebeških žarkov. Čudoviti odsev na obrazu je pričal o nekem svetlobnem središču, ki ga mi nismo opazili, katero pa je zamaknjena Bernardeta občudovala in ki je odsevalo z njenih ekstatičnih potez.«

4. Ali bije žila pri Bernardeti tako, kakor pri histeričnih osebah, namreč normalno, da ne bije niti močnejše, niti hitreje?

Dr. Danzou, zdravnik iz Lurda, nam to razjasni. Osebo se je hotel prepričati o dogodkih, ki so se vršili pri jami. Omenjeni zdravnik pa je poznal le dva znaka histerije, namreč konvulzivno krizo in katalepsijo. Ker pa teh dveh znakov ni opazil na Bernardeti, je trdil, da deklka ni histerična. To sklepanje pa seveda ni bilo pravilno. Drugih znakov histerije, namreč halucinacije in ekstaze, ni poznal.

Opazil pa je nekaj drugega, kar je tudi zelo važno: prepričal se je, da bije deklki žila popolnoma normalno. To dejstvo podpira mojo trditev: »Dr. Danzou je prijel deklko za roko, ki se je dala pregibati, žila ji je bila mirno, enakomerno in ni kazala nikakršnih znakov, kateresibodi.«

To pa je ravno značilno za histerijo, da ne bije žila pri ekstatičnih ali drugačnih krizah, prav nič hitreje in ne močnejše, kakor pa pri zdravih osebah.

Ako bi dr. Danzou meril še toplino, bi v svoje začudenje videl, da znaša toplota le 37°.

Dva dokaza, da je Bernardeta res histerična sta torej: žila bije normalno, toplota se ne zviša, vzlic močne razburjenosti, v kateri se nahaja v času, v katerem vidi vizijo. Mgr. de Segur pa meni, da ta dokaz postavi zna-

nost na glavo. Jaz pa menim, da ta dokaz iz-
podbiva čudež, ne pa znanost.
(Dalje prih.)

ZADNJE VESTI.

DELEGACIJE.

Budimpešta, 9. aprila. Delegacije se snidejo
po 20. aprilu. Prvotni načrt, da se jim predloži
proračunski provizorij, se je opustil, ker je go-
tovo, da bi se tudi pri tem predmetu razvila tako
obširna politična debata kakor pri rednem pro-
računu. Zato so sklenili v merodajnih krogi, da
se predloži delegacijam takoj redni proračun.

CESAR V WALLSEE.

Dunaj, 8. aprila. Včeraj popoldne se je ce-
sar s posebnim dvornim vlakom odpeljal v
Wallsee obiskat nadvojvodo Franca Salvatorja
in nadvojvodinjo Marijo Valerijo.

ZAROKA NADVOJVODINJE.

Dunaj, 8. aprila. V navzočnosti cesarja se
zaroči nadvojvodinja Elizabeta z bavarskim
vojvodom Francem Jožefom. — Elizabeta je
najstarejša hči nadvojvode Franca Salvatorja.
Rojena je 27. januarja 1892. Franc Jožef je sin
rajnega vojvode dr.-ja Karla Teodora bavarskega.

ČEŠKI RADIKALCI.

Izstop iz češkega kluba.

Praga, 8. aprila. Včeraj je tukaj zboroval
kongres češke državopravne stranke. U-
deležilo se ga je okrog 200 delegatov. Vložen
je bil predlog, naj se pozovejo zastopniki stran-
ke v komisiji za češkonemško spravo, da iz-
stopijo; obenem naj se pozovejo poslanci, ki
so članj stranke, da izstopijo iz enotnega kluba.
Predlog se je odkazal posebni komisiji, ki
ima poročati o njem.

ZA ČEŠKO NEMŠKO SPRAVO

Praga, 8. aprila. Češki poslanci dr. Kra-
mař, Udržal in Vyškovský zagovarjajo v svo-
jih listih češko-nemško spravo in izrekajo že-
ljo, da bi se pogajanja kmalu z uspehom dovr-
šila, češ da je to v interesu dežele in države.

Praga, 8. aprila. V konservativni »Union«
se zavzema grof Deym za češko-nemško spravo
in pravi, da bi bil največji dobiček poštenega
narodnega miru ta, da bi Čehi in Nemci v
državnem zboru skupno zastopali in varovali
interese češke dežele.

DVOJEŽIČNOST V PLZNJU.

Praga, 8. aprila. »Narodni Listy« javljajo
iz Plznja, da je Prva delniška pivovarna uvedla
akcijo, ki gre za tem, da se uvrsti Plzenj v
zakonu o okrožni razdelitvi na Češkem med
dvojezična mesta, čeprav se je pri zadnjem
ljudskem štetju pokazalo, da Plzenj nima to-
liko Nemcev, da bi mogel uveljaviti za dvo-
jezično mesto. Tej akciji so se pridružili upravni
svetniki Prve meščanske in združne pivovarne.

OGRSKA KRIZA.

Tisza o odstopu.

Budimpešta, 8. aprila. V velikonočnem član-
ku lista »Az Ujsag« polemizira grof Tisza s po-
litičarji, ki so trdili, da je bila napaka, da so se
izročile javnosti vesti o nameravanem vladarje-
vem odstopu. Tisza pravi: Če se to ne bi bilo
objavilo, ne bi bil narod razumljiv, kako se je
mogla opustiti resolucija.

Za nasilstvo.

Budimpešta, 9. aprila. »Pester Lloyd« po-
ziva vladno stranko, naj napravi takoj po veli-
konočnih praznikih obstrukciji kraj, če hoče ostati
pri krmilu, sicer se izpolni njena in kabinetova
usoda. To se smatra za znamenje, da bo vladna
stranka po zopetni otvoritvi zasedanja pričela s
strojim razlaganjem poslovnika in izkušala z
nasilnimi sredstvi zatreti obstrukcijo. Če se pred-
sednik Navay ne poda v to, bo moral odstopiti.
Opozicija je pripravljena, da se upre taki takiki
z vsemi sredstvi.

Hrvatje v ogrskem parlamentu.

Budimpešta, 8. aprila. Starostni predsednik
hrvaškega sabora in hrvaške delegacije v
skupnem ogrsko-hrvaškem državnem zboru
Erazmo Barčić je izjavil, da pridejo njegovi
tovariši na sejo državnega zbora dne 12. aprila.
Tam bodo prečitali protestno izjavo in s kli-
cem »Proč od Ogrske« zapustiti državni zbor.
Obstrukcijo prepuste Justhovi stranki.

BOJI NA PORTUGALSKEM.

Bombe pri procesiji.

Berlin, 8. aprila. Iz Lizbone javlja »Berli-
ner Tagblatt«: Pri velikonočni procesiji je pri-
šlo v mestu Chamuska do krvavih spopadov.
Policija je prepovedala javno procesijo; v kljub
temu se je zbralo pred glavno cerkvijo okrog
5000 klerikalcev, ki so udri v cerkev; pogra-
bili bandero in svetniške podobe, ter jih nesli
v sprevodu po mestu. Kmalu nato je pred cer-
kvijo eksplodirala bomba, ki pa ni napravila
posebne škode. Vслед teh dogodkov je dala po-
licija zapreti ostale cerkve. Klerikalci pa so
vlomili vrata. Nato so republikanci zastopili
procesijo pot in pred občinsko hišo je prišlo do
divjega pretepa. V procesijo je padla bomba,
ki je poškodovala mnogo oseb. Pok bombe je
bil signal za ljut boj z revolverji in puškami.
Streljalo se je tudi iz hiš. Tri osebe so ubite,
30 je težko ranjenih. Vojasvo je napravilo red.
Tudi v mestu Faggia so bili podobni ne-
miri, pri katerih je bilo mnogo oseb poškodo-
vanih.

ŽRTVE STRELE.

Salzburg, 8. aprila. V kmečko hišo Franca
Fellnerja v Weilpartu je udarila strela ter ubila
kmetovo 70letno tačo in desetletnega dečka.
Dvoje drugih otrok je lahko poškodovanih.

VIHARJI.

Orkan na Dunaju.

Dunaj, 8. aprila. Ponoči od sobote na ne-
deljo je divjal na Dunaju pravi orkan, ki je na-
pravil po mestu mnogo škode.

Ob južni železnici.

Dunaj, 8. aprila. Zadnji vihar je povzročil
po krajih ob južni železnici veliko škode in je
tudi promet močno oviral. Vlaki so morali na
progi počasi voziti, včasih se pa celo ustavljati.
Ves telefonski promet je bil nekaj časa ustav-
ljen. V Dunajskem Novem mestu je vihar raz-
kril mnogo hiš. V Gloggnitzu je mnogo dim-
nikov razdejanih. Po nekaterih krajih je izruval
mного drevja. Na nočnih vlakih je pobil šipe.

Ob Donavi.

Linec, 8. aprila. Vслед silnega viharja, ki
je divjal že od petka, je po dolini ob Donavi
velikanska škoda. Tudi nekoliko oseb je pone-
srečilo.

Razbita ladja.

Tanger, 8. aprila. Silen vihar je raztreščil
barko »Duchayla«, na kateri je bilo enajst oseb.
Štiri med njimi so utonile in sicer dete
francoskega poslanika v Tangerju in 3 posli.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Bomba iz zraka.

Bengazi, 7. aprila. Predvčerajšnjem so me-
tali Italijani iz samoleta (aeroplana) bombe v
turški tabor, kjer so napravile veliko škodo.

Turški begunci.

Tripolis, 8. aprila. »Agenzi Stefani« javlja,
da prihajajo »neprenehoma« turški begunci s
svojo živino v mesto. Nekateri oddajajo svoje
orožje. (Kaj pa drugi?)

Nemški zdravnik umrl.

Tripolis, 8. aprila. Tretji zdravnik nemškega
Rdečega križa je tukaj umrl.

Blokada Rdečega morja.

Rim, 8. aprila. »Agenzia Stefani« javlja: Mi-
niststvo za zunanje zadeve je naznanilo velesil-
am, da se z deklaracijama z dne 21. in 23. ja-
nuarja nad turškim obrežjem ob Rdečem morju
od Ras Gulajfa do Ras Isa podaljšana blokada
od 8. aprila razširi čez Ras Isa do obrežne točke
severno od Lohaje, t. j. do 15 stopinj 50 sekund
severne širine in 42 stopinj 43 sekund vzhodne
dolžine od Greenwicha. Neutrnalnim ladjam se
dovoli petdneven rok, da zapuste brez ovire blo-
kirana mesta. Neutrnalne ladje v smeri proti sani-
tetni postaji Kamaran, ki vozijo romarje za Meko,
se bodo lahko, ko pasirajo južno obalo pod nad-
zorstvom blokadnih ladij, ustavile pri sanitetni
postaji.

MAROKO.

Francija in Turčija.

Madrid, 8. aprila. Ministrski predsednik Ca-
nalejas je ministrskemu svetu naznanil, da se iz-
roči odgovor Francije vladi v četrtek, ko se vrne
poslanik Geoffray. Vlada upa, da bodo pogajanja
končana ta mesec, še preden se snide parlament.

AVTOMOBILSKI APASI.

Callemijn prijet.

Pariz, 8. aprila. Včeraj je policija v 9. o-
krajju prišla avtomobilskega roparja Callemi-
na, ki je glavni sokrivec apašev Bonot in Gar-
nier. Callemijn je imel priimek »La science«
(znanost).

Se en apaš prijet.

Pariz, 8. aprila. Policija je zaprla še enega
tovariša Callemijnovega, ki je z njim skupaj
stanoval. Piše se Imbard. Z njim so zaprli tudi
njegovo metreso.

ROPARSKI UMOR.

Svak umoril svakinjo.

Berlin, 8. aprila. 56letni voznik Ferdinand
Milow je zvalil svojo 50letno svakinjo Ernesto
Herrlich v svoje stanovanje. Ker mu ni hotela
povedati, kje je njegova žena, ki je ločena od
njega, jo je umoril. Vzel ji je tudi denarnico;
par mark, ki so bile notri, je zapil. Znanec je
pravil, da si hoče napiti poguma, ker je sit živ-
ljenja in se bo utopil ali pa obesil. Policija je
razpisala 500 mark nagrade za onega, ki ga
izroči.

VOJAŠKA NEZGODA.

Rim, 8. aprila. Vojaki železniškega polka
so podirali most, ki je bil sestavljen za vajo.
Most pa se je predčasno udrlin zagrebel nekega
častnika in 15 vojakov. Častnik in šest vojakov
je težko poškodovanih, ostali so lahko ranjeni.

TURŠKA LADJA NASEDLA.

Odesa, 8. aprila. Turška trojadrnica »Lesbos«
je vслед velikega orkana blizu svetilnika nasedla.
Ladjo so našli povsem zapuščenno. Ker ni čolna
zraven, upajo, da so se ljudje rešili.

UMORJENA MILJONARKA.

Bukarešt, 8. aprila. Vdova Seveste Mano-
lescu, ki so jo prištevili najbogatejšim ženam
na Rumunskem, je bila v svojem stanovanju v
ulici Italiana zadavljena. Neznani morilci so od-
nesli 30000 kron denarja in mnogo dragocenosti.

MENELIK BOLAN.

Addis Abeba, 8. aprila. Negus Menelik (o
katerem so že pred leti trdili, da je mrtev), je

zadnje dni težko oboel. Tudi cesarica Tajtu je
resno obolela.

POVODNJI V AMERIKI.

Washington, 8. aprila. Vслед poplav Missi-
sipija je 40.000 ljudi brez podstrešja.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in založba založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Delavske zadruga

za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

VIII zadržna doba
1911—1912

5272 članov

Mesečni izkaz.

Blago razdeljeno članom:

Zadržna doba	1910—1911	1911—1912
Julij	K 83.578.77	K 85.989.77
Avgust	" 78.953.25	" 83.176.99
September	" 80.491.27	" 93.174.89
Oktober	" 93.785.93	" 99.190.41
November	" 88.512.12	" 98.484.55
December	" 96.725.68	" 109.368.77
Januar	" 87.554.39	" 110.449.27
Februar	" 83.685.07	" 104.572.98
Marc	" 88.966.95	" 120.015.59
	K 782.253.43	K 904.423.22

Podpore vdovam in bolnim članom:

V dobi od 1. julija do 31. marca 1912 se
je razdelilo bolnim članom, vdovam in sirotam
5866 44 kron podpore.

Dividende:

Do 31. marca 1912 se je izročilo članom
na račun dividende od dobe 1910—1911 blaga
za vsoto K 7.537.75
odpotovanim članom v gotovini " 85.01
Pridržalo na račun zadrž. del. " 6.564.68
Skupaj K 14.187.44

Trst, dne 31. marca 1912.

Čevljarska zadruga v Mirnu pri Gorici

naznanja slavnemu občinstvu, da je preskrbela svoje prodajalne

v Trstu, Via Barriera vecchia 38 in Via dei Rettori 1 in v
Gorici, na Starem trgu 1 (na vogalu Rabatišča)

s svežim poletnim, črnim in barvanim obuvalom ličnega kroja in dela
ter finega in trpežnega usnja.

Zato se priporoča za obilen obisk ob priliki bližnjih Velikonočnih praznikov.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je otvorilo v Spodnji Šiški, Celovška cesta št. 1

lastno pekarijo

v kateri se bo izdelovalo pecivo vseh vrst.
Prodajalne lastnega kruha: Sp. Šiška, Kolodvorska cesta
in Celovška cesta 1; na Glincah, Tržaška cesta; v Ljub-
ljani: Sodna ulica 4, Krakovski nasip 10 in Bohoričeva ulica,
na Jesenicah, na Savi, in v Tržiču na Gorenjskem.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo, "

Kušar, "

Podboj, "

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Sešar, Šelenburgova ulica.

Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinstejn, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilserjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg.

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška.

Likar, Glinca.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nads ropje.

Obreduje hranilne vloge po 4½%. Sprejema vloge na te-
koči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn.
:: :: listine, hipoteke itd. :: ::

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto
od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi
:: :: ob vsakem drugem navadnem dnevnem času. :: ::